

ปรากฏการณ์ธรรมชาติ เส้น สี พื้นที่ว่าง

Natural Phenomena Color Lines and Blank Space

นพดล เนตรดี*

Noppadon Natedee

* ภาควิชาจิตรศิลป์ วิทยาลัยเพาะช่าง

รับบทความ: 1 กรกฎาคม 2565 แก้ไขบทความ: 3 สิงหาคม 2565 ตอรับบทความ: 8 สิงหาคม 2565

บทคัดย่อ

การสร้างสรรคผลงานทางศิลปะ ชุดปรากฏการณ์ธรรมชาติเส้น สี และพื้นที่ว่าง เป็นการสร้างสรรค์จิตรกรรม ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากรื่องราว ที่พบเห็นจากธรรมชาติ มีการแสดงออกทางศิลปะที่คลายจากอดีต ลดทอน และคลี่คลายรูปทรงให้เหลือเพียงเค้าโครงและสาระที่สำคัญไว้ ด้วยการตัดทอนรูปทรงที่ได้ทั้งจากธรรมชาติ และเสริมแต่งด้วยจินตนาการอีกทั้งยังเป็นการขมวดปมทางความคิดสู่ความคิดรวบยอด ข้าพเจ้าใช้โครงสร้างของเรือทอปลาเป็นสื่อสัญลักษณ์แสดงออกผ่านสื่อวัสดุคือสีอะคริลิกลงบนพื้นผ้าใบ และยังนำเสนอกระบวนการคิด การทำงาน รวบรวมไว้ในรูปแบบของเอกสารทางวิชาการเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้แก่ผู้สนใจในวงวิชาการ อย่างกว้างขวางต่อไป

ผลสรุปจากการทำงานพบว่า การสร้างสรรค์งานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอช่วยพัฒนาทักษะการแสดงออกทางศิลปะให้ลึกซึ้งและแหลมคมยิ่งขึ้น การทำงานในช่วงแรก ข้าพเจ้าทำงานติดกับความเหมือนต้นแบบ ติดสวย คือคำนึงถึงความลงตัวของทัศนธาตุที่ปรากฏ การทำงานระยะถัดมา ข้าพเจ้าได้ต่อบกับสื่อวัสดุทางศิลปะที่มีอยู่ อย่างเป็นธรรมชาติ ผ่อนคลายและเป็นอิสระมากขึ้น จนสามารถพัฒนามาสู่ผลงานจิตรกรรมที่คงเหลือไว้เพียงเค้าโครง สาระสำคัญและแก่นของความงามไว้ โดยข้าพเจ้าวิเคราะห์แยกแยะทางในการพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ไว้เป็น 2 แนวทาง ได้แก่

1. แนวทางที่มีโครงสร้างแบบธรรมชาติทั่วไป
2. แนวทางตัดทอนรายละเอียดรูปแบบกึ่งนามธรรม

ปัญหาที่สำคัญทางการสร้างสรรค์ คือ ผลงานส่วนใหญ่มีลักษณะซ้ำโดยพบว่ามาจากปัจจัยสำคัญ คือ เกิดจากความพยายามที่จะแสวงหา รูปร่างรูปทรงต่างๆ ให้เส้นสีได้อาศัยโดยไม่ต้องพึ่งพาข้อเท็จจริงจากธรรมชาติมากนัก อีกปัจจัย คือการยึดโยงอยู่กับเค้าโครงการทำงานแบบเดิม ซึ่งปัญหาถูกแก้ไขในช่วงท้ายของการทำงาน การมองย้อนทบทวนให้เห็นข้อดี ข้อบกพร่อง ที่เกิดขึ้นจะช่วยพัฒนาความคิดและการแสดงออก การทำงานศิลปะอย่างมุ่งมั่นของข้าพเจ้า ต้องการนำเสนอแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานที่แสดงลักษณะเฉพาะตน เพื่อการพัฒนาให้คงอยู่อย่างสง่างาม

Abstract

The Project of Arts, titled Natural Phenomena Colour Lines and Blank Space, is the creation of artistic works of natural phenomena series, color lines and blank spaces are paintings that are inspired by the stories they see. From nature, there is an artistic expression that has freed from the past, reducing and unraveling shapes to only the outlines and essence

by eliminating shapes that are both natural and enriched by imagination, and also tie the knot. From conception to concept, I used the structure of the fishing boat as a symbolic medium, expressed through acrylic paint on canvas and also presents the thought process. The work is compiled in the form of academic papers to further disseminate knowledge to people in the academic community.

Conclusions from work have found that continuous creation of works helps to develop deeper and sharper artistic expression skills. The similarity of the prototype is to take into account the harmony of the visual elements that appear. In the later work, I interacted with the natural materials in the art that were more relaxed and free until I was able to develop into the remaining works of painting. Just outline the essence and essence of beauty, which I have divided the guidelines for the development of the creation of this series of works into 2 approaches:

1. A general structured approach
2. Methods for eliminating the details of semi-abstract forms

A critical problem in the creativity is that, most of the works are characterized by the fact that they are found to come from an important factor, which is the result of an attempt to find various shapes and colours to be able to live without relying on natural facts too much. Another factor is attachment with the original work project where problems were solved at the end of the work, looking back at the advantages and disadvantages will help to develop the ideas and expressions of my committed art work. Create works that show their individual characteristics for the development to remain graceful.

บทนำ

ระยะเวลาที่สามทศวรรษ ข้าพเจ้าสร้างผลงานศิลปะมาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่เมื่อครั้งวัยเยาว์โดยอยู่ภายใต้โครงสร้างทางการเรียนรู้ ภายใต้การอบรมบ่มเพาะจากสถาบันศิลปะที่เก่าแก่ของประเทศจนเมื่อสำเร็จการศึกษาและได้มาเป็นอาจารย์ประจำ ที่ภาควิชาจิตรศิลป์ วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยราชวมงคลรัตนโกสินทร์ จวบจนปัจจุบัน ข้าพเจ้าได้อาศัย รูปร่าง รูปทรง ธรรมชาติโลกภายนอกมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างงานศิลปะมาโดยตลอด

รูปที่ 3 การตัด ทอน ธรรมชาติสภาพแวดล้อมโลกภายนอกเหลือไว้เพียงโครงสร้างหลัก โดย นพดล เนตรดี 2563

รูปที่ 4 การตัด ทอน ธรรมชาติสภาพแวดล้อมโลกภายนอกเหลือไว้เพียงโครงสร้างหลัก โดย นพดล เนตรดี 2563

รูปที่ 5 การตัด ทอน ธรรมชาติสภาพแวดล้อมโลกภายนอกเหลือไว้เพียงโครงสร้างหลัก โดย นพดล เนตรดี 2563

ตัดทอน ลดรายละเอียด ส่วนเกินที่ไม่จำเป็นออกไปเหลือไว้เพียงโครงสร้างหลัก นำทฤษฎี รูปและพื้น (Figure and Ground) มาใช้กับรูปร่าง รูปทรง ทิศทาง ตัดทอนตามความรู้สึกว่าเหมาะสม แล้วเปลี่ยนสีตามความเข้มของแสงให้รู้สึกแปลกตาหรือตามแต่จินตนาการดังที่กล่าวไปแล้วว่าแรงบันดาลใจของภาพวาดชุดนี้คือภูมิทัศน์ธรรมชาติสภาพแวดล้อมโลกภายนอกได้แก่ น้ำ ฟา ป่า ภูเขา เป็นเรื่องราวที่ถ่ายทอดรูปแบบที่ข้าพเจ้าได้พบเห็น นำมาเป็นต้นเค้าของแรงบันดาลใจ โดยใช้สีโปสเตอร์เป็นสื่อวัสดุถ่ายทอดลงบนกระดาษ เป็นผลงาน

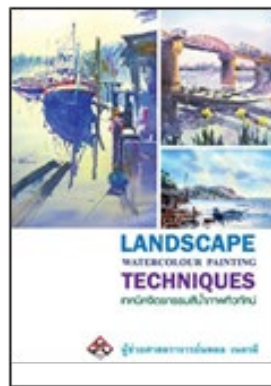
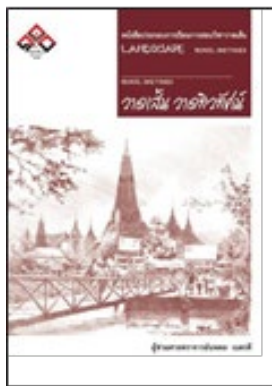
จิตรกรรม เมื่อผลงานแล้วเสร็จ ยังเป็นการบันทึก รวบรวมองค์ความรู้ไว้ในรูปแบบของเอกสารทางวิชาการ อย่างเป็นระบบอันจะเป็นการง่ายต่อการจัดเก็บและเผยแพร่ ในแวดวงวิชาการด้านศิลปกรรมอย่างกว้างขวางต่อไป

ความบันดาลใจและประสบการณ์

ธรรมชาติให้แรงบันดาลใจ

ธรรมชาติสภาพแวดล้อมโลกภายนอกถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการทำงานศิลปะของข้าพเจ้า เพียงแต่ในรายละเอียดปลีกย่อยอาจมีความแตกต่าง บางช่วงเวลาเป็นเรื่องราวเหมือนจริง (Realistic) บางช่วงเวลาเป็นเรื่องราวกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) ที่ยังคงเค้าโครงจากธรรมชาติ มีการลด ตัดทอน ย้ายที่ สลับตำแหน่ง และในบางช่วงเวลายังค่อนข้างนามธรรม (Abstract) ซึ่งเป็นตามเหตุปัจจัยหลากหลายประการ

ประการแรก ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่นในแนวทางการทำงานศิลปะที่ชัดเจนขึ้น เชื่อมั่นในแนวคิด การแสดงออก การนำเสนอรูปแบบ การเลือกใช้สื่อวัสดุทางศิลปะมาถ่ายทอดรูปแบบเป็นผลงานศิลปะ ซึ่งสภาวะนี้เกิดขึ้นหลังจากที่ข้าพเจ้าแสดงงานนิทรรศการเดี่ยวพร้อมกับได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับเทคนิคจิตรกรรม รวมทั้งหนังสือ Drawing “วาดเส้น วาดทิวทัศน์”

รูปที่ 6 ผลงานหนังสือของข้าพเจ้า โดย นพดล เนตรดี

ประการที่สอง ข้าพเจ้าปราศจากการกดดันใดๆ จึงกล้าตัดสินใจสร้างงานศิลปะอย่างต่อเนื่องโดยยึดหลักธรรมชาติสภาพแวดล้อมโลกภายนอกมาเป็นแรงบันดาลใจ

ประการที่สาม เพื่อหลีกเลี่ยงความจำเจ ข้าพเจ้ากับสื่อวัสดุเดิม ทดลองสื่อวัสดุที่หลากหลายทั้ง Drawing, สีน้ำ, สี Oil Pastel, สี Acrylic และโดยเฉพาะสี Poster ซึ่งเป็นสื่อวัสดุที่นำมาใช้ในการสร้างงานศิลปะในหนังสือเล่มนี้ ทำให้เกิดการแก้ปัญหาในการสร้างงานศิลปะ เพราะต้องควบคุมเทคนิควิธีการต่างๆ ของสื่อวัสดุนั้นๆ อยู่เสมอ แต่อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้ายังคงรักษาแนวคิดและผูกพันกับเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติสภาพแวดล้อมโลกภายนอกมาเป็นแรงบันดาลใจ

อนึ่ง การมองเห็นธรรมชาติสภาพแวดล้อมโลกภายนอกของแต่ละบุคคลนั้น มีผลทางด้านความคิดจินตนาการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ดูจะแปลความหมายเหล่านั้นได้เพียงไร โดยใช้สายตา จินตนาการ ความคิด จิตใจ ผสานเข้ากับประสบการณ์และภูมิหลังของแต่ละคน ที่จะทำให้ได้รับอรรถรสได้อย่างเต็มที่ แม้จะเป็นแง่มุมเดียวกันก็ตาม แต่ละคนจะมีทรรศนะต่อธรรมชาติตรงหน้าที่แตกต่างกัน เช่น บางคนมองเห็นธรรมชาติ เห็นท้องทะเล อาจนึกไปถึงความอุดมสมบูรณ์ของท้องน้ำ มีสัตว์น้ำ ระบบนิเวศน์วิทยา การอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งในท้องทะเล ในขณะที่บางคนมองเห็นธรรมชาติและคิดถึงแง่เศรษฐกิจ การจับสัตว์น้ำ ประการัง หรือการยึด

ครองพื้นที่ชายหาด ชายทะเล เพื่อสร้างรีสอร์ท สร้างคฤหาสน์ หรือการยึดครองพื้นที่เพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว หรือการเข้ารุกผืนป่าล่าเสียดำ

สำหรับคนทำงานศิลปะเช่นข้าพเจ้ามองเห็นธรรมชาติสภาพแวดล้อมโลกภายนอก เป็นรูปร่างที่อิสระ เป็นเส้นสีเขียวครีม เห็นสีครามของน้ำทะเลที่งดงาม ระลอกคลื่น เห็นความเขียวขจีของป่าไม้ ภูเขา ความแว้งว้าง ความสงบร่มเย็น ความสุข ความอุดมสมบูรณ์ของชีวิต ภายใต้วิถีชีวิตที่เรียบง่าย การได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ

รูปที่ 7 ธรรมชาติสภาพแวดล้อมโลกภายนอก สภาพแวดล้อมโลกภายนอกมาสร้างงานศิลปะ โดยนพดล เนตรดี 2564

“ธรรมชาติโลกภายนอกเปรียบเสมือนแหล่งทรัพยากรอันมีค่า เป็นที่มาแห่งความบันดาลใจในการสร้างงานศิลปะ”

อีกสิ่งหนึ่งที่เป็นส่วนสำคัญในการทำงานศิลปะของข้าพเจ้าคือ การมองโลกในแง่ดี มีทัศนระบวงเห็นส่วนรวมสำคัญกว่าส่วนย่อยเสมอ ไม่ชอบความรุนแรง การใช้กำลัง สงคราม ตลอดจนความโศกเศร้าเสียใจ ความผิดหวัง ความกดดัน หรือความทุกข์ระทมต่างๆ

รูปที่ 8 การนำสภาพแวดล้อมโลกภายนอกมาสร้างงานศิลปะ โดย นพดล เนตรดี 2564

ในการสร้างงานศิลปะข้าพเจ้าจะแสดงออกเรื่องความสวยงาม ความสดชื่นเบิกบาน การมีพลังกำลังที่จะมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข การได้อยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติเป็นสิ่งที่ดี ช่วยให้ชีวิตมนุษย์มีความสุขได้อย่างยั่งยืน ทุกวันนี้โลกมนุษย์ก็มีแต่ความวุ่นวายและความทุกข์เต็มไปหมดอยู่แล้ว หากจะมีการนำเสนอผลงานศิลปะในทางบวกบ้างก็เพื่อช่วยสนับสนุนชีวิตของมนุษย์ให้อยู่ใกล้ชิดธรรมชาติ ให้มีกำลังใจเข้มแข็งที่จะใช้ชีวิตอยู่ต่อไป เป็นเหมือนดุษฎีภาพแห่งความทุกข์และความสุขให้หวนคืนกลับ

ประสบการณ์ทางศิลปะ

“ประสบการณ์” ล้วนมีความสำคัญต่อรูปแบบและเส้นทางการสร้างผลงานศิลปะของบุคคลนั้นๆ ทั้งนี้ เพราะประสบการณ์เป็นสิ่งที่คอยย้ำเตือนความคิด ทรรศนะ ความเชื่อ ดั้งคำกล่าวของชลูต นิเมเสมอว่า “ประสบการณ์ของศิลปินมีความสำคัญต่อการสร้างงานศิลปะ ผลงานศิลปะก็เช่นกัน เพราะหากศิลปินมีประสบการณ์แท้ในชีวิตมาก จะทำงานศิลปะได้ดี ผู้ดูที่มีประสบการณ์ในชีวิตมาก ก็สามารถรับสัมผัสได้มาก และลึกซึ้งเช่นเดียวกัน”(ชลูต นิเมเสมอ 2539:13)

ช่วงเวลาหนึ่งในชีวิต ข้าพเจ้าได้เติบโตและมีพื้นเพเป็นเด็กจากชนบทชายทะเล ฝั่งตะวันออกของประเทศไทย ประกอบกับอุปนิสัยส่วนตัวผูกพันกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเป็นทุนเดิม เมื่อได้เข้าศึกษาทางด้านศิลปะที่โรงเรียนเพาะช่างและต่อมาได้เป็นอาจารย์ผู้สอนในภาควิชาจิตรศิลป์ วิทยาลัยเพาะช่าง จึงได้นำประสบการณ์ในช่วงเวลานั้นมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยได้นำนักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจศิลปะได้ท่องเที่ยวแสวงหามุมมองในธรรมชาติที่งดงามตามสถานที่ต่างๆ เพื่อเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานศิลปะ

รูปที่ 9 สภาพแวดล้อมล้วนให้ประสบการณ์ทางศิลปะ โดย นพดล เนตรดี 2564

สรุป

ธรรมชาติสภาพแวดล้อมโลกภายนอกเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานศิลปะโดยผ่านการใช้สื่อ วัสดุ กระบวนการหรือกลวิธี (Media, Process, Techniques) ซึ่งเกิดจากการท่องเที่ยวและได้สัมผัสสัมผัสกับสภาพแวดล้อมและธรรมชาติ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ กระตุ้นให้เกิดความคิดที่หลากหลาย ผ่านการกรอง การคัดสรร สกัด เฉพาะสิ่งที่สอดคล้องกับการสร้างผลงานศิลปะของข้าพเจ้าทั้งสิ้น

บรรณานุกรม

- โกศล พิณกุล. (2546). *ดอกไม้ หุ่นนิ่ง ทิวทัศน์*. กรุงเทพฯ : สีปรีระภา.
- . (2554). *การระบายสีน้ำ บรรยากาศภาพทิวทัศน์*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ชลุด นิ่มเสมอ. (2542). *องค์ประกอบของศิลปะ*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- เดชา วราขุน. (2548). *บันทึกการเดินทางด้วยสีน้ำ*. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ทวีเดช จีวบาง. (2547). *เรียนรู้ทฤษฎีสี*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ทิพย์สุดา ปทุมานนท์. (2543). *เส้นสาย ลายเส้น*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ. (2542). *องค์ประกอบศิลป์ 1*. กรุงเทพฯ : เพ็ญฟ้า พรินติ้ง.
- รัชชานนท์ ตาโธสง. (2552). *หลักการศิลปะ*. กรุงเทพฯ : วาดศิลป์.
- นพดล เนตรดี. (2549). *เทคนิคการวาดภาพสีน้ำ ธรรมชาติ ทิวทัศน์ และดอกไม้*. กรุงเทพฯ : เอช.เอช.เค อินเทอร์เน็ต.
- . (2559). *ธรรมชาติ “เส้น สี และ พื้นที่ว่าง” (เอกสารวิชาการประกอบผลงานศิลปะ)* กรุงเทพฯ : ฟิลด์ สโตร์.
- ประหยัด พงษ์ดำ. (2563). *ศิลปะภาพพิมพ์*. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- มัย ตะตียะ. (2555). *งานสร้างสรรค์จิตรกรรม*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2553). *พื้นฐานการวาดภาพด้วยสีโปสเตอร์*. กรุงเทพฯ : วาดศิลป์.
- สมภพ จงจิตต์โพธา. (2552). *จิตรกรรมสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : วาดศิลป์.
- Bradbury, K., Cunningham, A., Hawksley, L., & Pyne, L. (2000). *Essential History of Art*. Bath: Parragon.
- Gill, C. (2011). *Powerful Watercolor Landscapes*. Ohio: North Light Books.
- Harrison, T. (2010). *Terry's Top Tips for Watercolour Artists*. Kent: Search Press.
- Messery, K. (2006). *Printing the Elements: Weather Effects in Oil, Acrylic and Watercolor*. Ohio: North Light Books.